

Ouderbetrokkenheid in secundaire scholen

Aan de slag met de coachingstool ‘Samen met Ouders’

Celine MERTENS, Ruben VANDERLINDE & Piet VAN AVERMAET

Een goede samenwerking tussen scholen en ouders leidt tot verschillende positieve effecten voor de schoolloopbaan van jongeren. Als scholen investeren in de relatie met ouders loont dat ook voor alle partners. In het secundair onderwijs is ouderbetrokkenheid grotendeels onbekend terrein. Steeds meer secundaire scholen worstelen met het bereiken en betrekken van ouders. Zij zijn zoekende en er is geen of weinig begeleiding voorhanden. In deze bijdrage wordt een online coachingstool gepresenteerd die secundaire scholen ondersteunt in het werken aan ouderbetrokkenheid. Twee secundaire scholen in Brussel gingen met de coachingstool aan de slag om veranderingsprocessen in het omgaan met ouders op gang te brengen. Hun ervaringen staan ook centraal in deze bijdrage.

Onderzoekers, diverse schoolactoren en beleidsmakers zijn het allemaal eens: **ouderbetrokkenheid maakt een verschil**. Onderzoek duidt tal van positieve relaties aan tussen ouderbetrokkenheid en het welbevinden van leerlingen, hun schoolsucces, hun attitudes ten aanzien van leren, leerwinst, deelname aan hoger onderwijs, etc. (bv. Bakker, Denessen, Dennissen & Oolbekink-Marchand, 2013; Desimone, 2001; Kyriakides, 2005; Menheere & Hooge, 2010). Ouderbetrokkenheid blijkt een belangrijke voorwaarde te zijn voor het leren van kinderen en hun schoolse ontwikkeling. Zowel de school als de ouders zijn belangrijke partners in het ondersteunen van het leerproces van het kind (VLOR, 2011). Hoewel ouderbetrokkenheid in de onderzoeksliteratuur veelal als positief wordt omschreven, blijkt ouderbetrokkenheid vaak een **heikel punt te zijn in de praktijk**. De vraag hoe een partnerschap tussen school en ouders (én de leerling!) gestalte kan krijgen, blijft vaak open en onbeantwoord. Zowel scholen als ouders blijven met vragen en bezorgdheden zitten. Scholen zijn daarbij vooral bezorgd over ‘moeilijk bereikbare’ ouders of hebben een eerder negatieve perceptie over deze groep ouders. Ouders op hun beurt weten niet altijd wat de school precies van hen verwacht, welke rollen en taken ze dienen op te nemen en welke zeker niet. Een heldere dialoog over wat ieders rol kan zijn en welke verwachtingen school en ouders naar elkaar toe hebben, komt vaak moeilijk op gang.

Ouderbetrokkenheid in het Nederlandstalig secundair onderwijs in Brussel

Secundaire scholen in de Brusselse context staan onder druk wat betreft het bereiken en betrekken van ouders. Brussel – net als vele andere metropolen – wordt immers gekenmerkt door een grote culturele diversiteit, een meertalige bevolking en een hoog percentage kansarmoede. Voor Brusselse scholen is het dan ook niet altijd even

gemakkelijk om met ouders samen te werken en vlot en open te communiceren. Wat betreft de talige diversiteit in het onderwijs kan Brussel gezien worden als een unieke case. Zowel het Nederlands als het Frans zijn officiële talen. In Brussel is er dan ook zowel Nederlandstalig als Franstalig onderwijs. Bovendien hebben vele gezinnen nog een andere thuistaal. Vanaf het begin van de jaren tachtig neemt het aantal anderstaligen – zowel allochtonen als Franstalige Belgen – in de Nederlandstalige Brusselse scholen sterk toe (Van de Craen & Huyge, 1998). Het bereiken van en het communiceren met deze ouders wordt door vele Nederlandstalige scholen als een **enorme uitdaging** ervaren. Het Onderwijscentrum Brussel1 (OCB) krijgt heel wat vragen van **secundaire scholen** die **worstelen** met het werken aan ouderbetrokkenheid. Ze vragen ondersteuning, omdat ze het gevoel hebben dat ze ouderbetrokkenheid niet alleen kunnen aanpakken.

Momenteel bestaan er wel heel wat theoretische kaders en conceptuele modellen die scholen handvatten kunnen aanreiken bij het aanpakken van ouderbetrokkenheid. Onderzoek en de praktijk leren ons echter dat de **huidige kaders en modellen** vaak **niet voldoende** zijn en **hiaten** vertonen. Zo focussen de bestaande theoretische kaders en conceptuele modellen enkel op de relatie tussen school en ouders. De leerling wordt meestal over het hoofd gezien in deze samenwerking. De kaders en modellen vertrekken ook vanuit een eerder hiërarchische indeling van vormen van ouderbetrokkenheid, waarbij bepaalde vormen (bijv. actieve participatie) meer aanzien en waardering krijgen dan andere vormen (bijv. interesse tonen in de schoolloopbaan).

Bovendien zijn de meeste theoretische kaders en conceptuele modellen ontwikkeld voor de context van het basisonderwijs. Voor secundaire scholen is er **amper materiaal** voorhanden, terwijl net

deze scholen steeds meer de noodzaak ervaren om te werken aan ouderbetrokkenheid. Tot slot constateren we een **nood aan professionalisering** in secundaire scholen om met de bestaande theoretische kaders en conceptuele modellen van ouderbetrokkenheid aan de slag te gaan. Secundaire scholen zijn meer dan ooit vragende partij om ondersteuning te krijgen bij het bereiken en betrekken van ouders.

Ouderbetrokkenheid anders bekeken: 1 + 1 = 3

Om tegemoet te komen aan de hiaten in de bestaande theoretische kaders en conceptuele modellen hebben we een nieuw kader ontwikkeld waarmee we op een andere manier naar ouderbetrokkenheid kijken. Dit nieuw ontwikkelde conceptueel kader² is specifiek ontworpen voor het secundair onderwijs. Drie uitgangspunten staan hierbij centraal. Een eerste uitgangspunt benadrukt dat ouderbetrokkenheid geen statisch en lineair gegeven is. Het secundair onderwijs is onderhevig aan verschillende spanningsvelden en dynamieken die maken dat ouderbetrokkenheid complex is. Secundaire scholen rekruteren leerlingen uit een groter geografisch gebied. De fysieke afstanden tussen gezin en school zijn groter. Ook de schaalgrootte van de school geeft aanleiding tot veeleer formele contacten met ouders (bijv. oudercontact, briefwisseling, digitale kanalen, ...). De school moet creatief zijn in het zoeken naar vormen van informele contacten. En bovendien is ook de leerling 'veranderd': de leerling heeft een eigen mening, wil grenzen bewaken, ... Dit alles maakt dat we met verschillende facetten rekening dienen te houden wanneer we ouderbetrokkenheid willen aanpakken. Ouderbetrokkenheid in het secundair onderwijs is een **multidimensio-**

neel fenomeen dat verder gaat dan de zichtbare aanwezigheid en participatie van ouders op school.

Een tweede uitgangspunt onderschrijft dat ouderbetrokkenheid benaderd wordt als een **positief partnerschap** tussen school en ouders. In een **positief partnerschap** luisteren de verschillende actoren naar elkaar, leren ze elkaar kennen, hebben ze vertrouwen, onderhandelen ze en maken ze goede afspraken. Wederzijds respect is daarbij dé voorwaarde voor een goed partnerschap. Daarnaast maakt het expliciteren van verwachtingen het partnerschap rijker. De achterliggende doelstelling van het opbouwen van dit partnerschap is het creëren en benutten van **maximale ontwikkelingskansen** voor de leerlingen.

Een derde uitgangspunt is dat een partnerschap niet enkel gaat over de relatie tussen school en ouders (1 + 1), maar wel over een **dynamiek** tussen **drie actoren**: de ouders, de school én de leerling. Er is in het secundair onderwijs geen partnerschap tussen school en ouders mogelijk zonder de leerling hierin actief te betrekken (1 + 1 = 3). Scholen hebben hier soms schrik van, omdat de leerling vaak optreedt als een soort van 'gatekeeper'. Dit wil zeggen dat de leerling niet altijd toelaat dat de 'thuiswereld' en de school informatie en ervaringen uitwisselen. De leerling treedt vaak op als tussenpersoon (als tolk) of als doorgeefluik van informatie. Net doordat de leerling actief tussenkomt in de ouder-schoolrelatie is het interessant om de leerling meer als een mediator te zien. Het effect van ouderbetrokkenheid zal krachtiger zijn wanneer deze drie actoren samenwerken (1 + 1 + 1 = 3).

Tabel 1: Opbouw coachingstool

Zes modules	
 SENSIBILISERING	De module 'Sensibilisering' wil de vragen en bezorgdheden van de school te weten komen. De module heeft tot doel de percepties en verwachtingen van het schoolteam over 'ouderbetrokkenheid' naar boven te halen en in kaart te brengen. Er wordt een antwoord gezocht op de vraag 'Wat leeft er binnen mijn school?'. Voorbeeldoefening: online poll
 KENNIS	De module 'Kenniss' wil de visie van de school m.b.t. ouderbetrokkenheid aanscherpen en verfijnen . Na het doorlopen van deze module heeft het schoolteam meer inzicht in het multidimensionele karakter van ouderbetrokkenheid. Voorbeeldoefening: conceptmap
 INZICHT	De module 'Inzicht' wil de beginsituatie van de school analyseren . Waar staan we? Wat doen we al? Wat zijn sterktes en werkpunten van de school m.b.t. ouderbetrokkenheid? In deze module krijgt de school meer inzicht in de eigen schoolpraktijk. Voorbeeldoefening: SWOT-analyse
 ACTIE	De module 'Actie' heeft tot doel acties op te zetten en ze daarna ook bij te sturen . De school stelt prioriteiten en doelen op voor de acties. Op basis hiervan worden acties uitgewerkt, uitgevoerd en geëvalueerd. Voorbeeldoefening: problemen- en doelenboom
 EVALUATIE & REFLECTIE	De module 'Evaluatie & Reflectie' heeft tot doel de bestaande schoolwerking te evalueren. Op basis van evaluatie en reflectie tracht de school ouderbetrokkenheid te integreren binnen de schoolwerking en het schoolbeleid. Voorbeeldoefening: reflectiecyclus van Korthagen
 ONDERSTEUNING	De module 'Ondersteuning' dient als ondersteuning en omkadering voor wie met de coachingstool aan de slag gaat. In de module zijn tools en informatie terug te vinden om het traject in goede banen te leiden. Voorbeeld: 'Tips & Tricks' met richtvragen om discussie in het team uit te lokken.

De coachingstool 'Samen met Ouders'

Om secundaire scholen professioneel te ondersteunen in hun zoektocht naar manieren om ouderbetrokkenheid te versterken, hebben we een online coachingstool³ ontwikkeld waarin bovenstaande uitgangspunten centraal staan. De coachingstool 'Samen met Ouders' is een webgebaseerde omgeving die secundaire scholen wil inspireren en professionaliseren bij het werken aan ouderbetrokkenheid. De tool wordt gebruikt om de competenties van het schoolteam te verbreden en te verdiepen en is specifiek ontworpen voor het Secundair Onderwijs (SO) (~ 'Samen met Ouders').

De coachingstool bestaat uit zes modules: (1) sensibilisering, (2) kennis, (3) inzicht, (4) actie, (5) evaluatie en reflectie, (6) ondersteuning. Deze modules bieden oefeningen en methodieken aan om veranderingsprocessen in het omgaan met ouders op te starten en te doorlopen. De oefeningen en methodieken worden in groep (bijv. kernteam, schoolteam, pedagogische raad, ...) aangepakt. Leerkrachten, middenkader, directie, secretariaatsmedewerkers, ... maken deel uit van een schoolteam. De achterliggende idee is dat het team als geheel aan de nodige competenties dient te werken om de samenwerking met ouders te versterken. De opbouw van de tool volgt in sterke mate het begeleidingsstramien van de **GOK-cyclus**. Schoolbegeleiders en scholen zijn reeds vertrouwd met deze werkwijze waardoor het de draaglast vermindert en het ruimte biedt om het traject maximaal tot zijn recht te laten komen. Kort samengevat komen in de modules volgende inhoud aan bod: zie tabel 1.

De school kan zelf kiezen bij welke module ze het coachingstraject wil starten. Indien de school vooral **zoekende** is in het opbouwen van een partnerschap met ouders, is het zinvol het traject stap voor stap te doorlopen en dus te starten bij de module 'Sensibilisering'. Indien de school reeds **veel initiatieven** onderneemt, is het vooral interessant om eerst de schoolwerking onder de loep te nemen en dus te starten bij de module 'Evaluatie & Reflectie'. Scholen zijn dus vrij om te kiezen hoe ze de verschillende modules uit de tool doorlopen.

De online coachingstool is in eerste instantie ontwikkeld voor scholen en hun **interne schoolbegeleider** (bijv. GOK-coördinator,

leerlingbegeleider, ...) die een coachingstraject willen opzetten rond ouderbetrokkenheid. De tool laat ook toe dat de school ondersteuning kan vragen aan een **externe schoolbegeleider** (bijv. OCB-onderwijsondersteuner, pedagogische begeleider, ...) om het coachingstraject in goede banen te leiden. Een 'buitenstaander' betrekken kan immers een meerwaarde betekenen voor scholen die het gevoel hebben dat ze er alleen niet in slagen. Het is uiteraard niet de bedoeling dat het traject uit de handen van de school wordt genomen of dat de school het eigenaarschap over de coachingstool verliest of van zich afschuift. Wel kan een externe schoolbegeleider optreden als een 'kritische vriend', iemand die kritische vragen durft stellen, vanzelfsprekendheden durft te doorbreken, de opvolging verzorgt, ... Bovendien hebben externe schoolbegeleiders heel wat ervaring en expertise in het opzetten van coachingstrajecten gericht op duurzame verandering.

Actieonderzoek: de coachingstool getest!

De coachingstool 'Samen met Ouders' werd geëvalueerd aan de hand van een actieonderzoek om de tool zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de noden en uitdagingen die scholen ervaren rondom werken aan ouderbetrokkenheid. In de eerste fase van dit onderzoek werd de coachingstool inhoudelijk uitgewerkt en ontwikkeld. In de tweede fase testten twee Brusselse scholen de tool uit. Samen met twee onderwijsondersteuners van het Onderwijscentrum Brussel gingen deze scholen in een ondersteuningstraject aan de slag met de tool. Op basis van deze evaluatie werd de coachingstool geoptimaliseerd en concreter gemaakt. Ook observaties, reflectiegesprekken, interviews en intervisies met de OCB-onderwijsondersteuners maakten deel uit van de evaluatie. Samenvattend kunnen we zeggen dat de coachingstool ontwikkeld werd **in** de praktijk, werd uitgetest **door** de praktijk, en dat de tool nu dient als bruikbaar instrument **voor** de praktijk.

In wat volgt, presenteren we het 'verhaal' van twee Brusselse secundaire scholen die met de coachingstool aan de slag zijn gegaan. We gaan dieper in op de reden waarom de scholen aan ouderbetrokkenheid willen werken, op welke manier de tool hen geholpen heeft en wat de coachingstool heeft teweeggebracht.

'Samen met Ouders' in de praktijk: Twee schoolportretten

Tabel 2: Twee schoolportretten

Twee schoolportretten	
Scholen	Verhaal
School A	<p>School A is een Nederlandstalige school uit een randgemeente van Brussel. De school biedt Buitengewoon Secundair onderwijs (buso) aan jongeren. Je kan er terecht voor de opleidingsvormen OV1, OV2 en OV3. Wat betreft de talige diversiteit in de school, valt het op dat meer dan 60% van de leerlingen in deze school het Nederlands niet als moedertaal heeft.</p> <p>School A werkt al lang rond ouderbetrokkenheid, maar is op zoek naar een duidelijke en afgebakende visie waarin de leerling een centrale plaats krijgt. De school is al enkele jaren bezig met het verkennen van welke mogelijke rol de leerling in de relatie tussen school en ouders moet krijgen. Dit is geen evidente denkoefening voor een buso-school. De leerling werd in het verleden vaak over het hoofd gezien, terwijl het net gaat over zijn of haar schoolloopbaan.</p> <p>De school werkt al enkele jaren samen met een onderwijsondersteuner van OCB bij het werken aan ouderbetrokkenheid. Samen met deze onderwijsondersteuner ging de school aan de slag met de coachingstool 'Samen met Ouders'. De tool werd aanvullend ingezet in het bestaande OCB-ondersteuningstraject dat in de school reeds werd opgezet. De tool sloot aan bij de coachingssessies die al gepland waren in het schooljaar (2013-2014). De onderwijsondersteuner van OCB leidde deze sessies in goede banen.</p>

Om de **visie** van de school m.b.t. ouderbetrokkenheid te verfijnen, werd een beroep gedaan op een oefening uit de **module 'Kennis'**. Deze oefening uit de tool peilde naar wat ouderbetrokkenheid precies volgens het team inhoudt. Op basis van de inbreng van het team werden ervaringen, meningen, ideeën, ... gekoppeld aan het nieuwe kader van ouderbetrokkenheid. De oefening daagde het team uit na te denken over de verschillende spanningsvelden en dynamieken waaraan ouderbetrokkenheid in het secundair onderwijs onderhevig is. Een tweede oefening werd gehouden naar aanleiding van een pedagogische studiedag van de school. Toen bleek dat de school weinig inzicht had in de **eigen sterktes en werkpunten** m.b.t. ouderbetrokkenheid. Het kernteam nam daarom de eigen schoolwerking onder de loep aan de hand van een beginsituatieanalyse uit de **module 'Inzicht'**. Deze werkvorm laat toe specifieke acties kritisch te bespreken. De school koos ervoor om het **oudercontact** van naderbij te bekijken. Sterktes, werkpunten en aandachtspunten voor de toekomst werden geformuleerd. De resultaten van deze oefening worden volgend schooljaar als vertrekpunt genomen om bestaande acties en initiatieven bij te sturen. De oefeningen werden steeds uitgevoerd in een **kernteam**: de GOK-coördinator, directie, technisch adviseur en enkele leerkrachten. De directie probeerde steeds een halve coachingssessie aanwezig te zijn.

Het gebruik van de coachingstool heeft er in school A vooral voor gezorgd dat de school een **breder invulling** geeft aan ouderbetrokkenheid. Het resultaat van dit traject is dat de school ouderbetrokkenheid ruimer benadert en een partnerschap met ouders steeds meer ziet als een driehoeksverhouding tussen school, ouders én leerling. Dit schooljaar (2014-2015) willen de schoolactoren hier graag verder op inzetten door niet enkel te praten 'over' de leerlingen, maar vooral 'met' de leerlingen.

School B School B is een Nederlandstalige school gelegen in een randgemeente van Brussel. Je kan er terecht voor de opleidingsvormen aso, tso en bso. Wat betreft de talige diversiteit heeft ongeveer 50% van de leerlingen in deze school het Nederlands niet als moedertaal.

School B School B wil ouders 'tips & tricks' aanreiken over hoe ze **'leren leren'** kunnen stimuleren in de **thuiscontext**. De school wil ouders handvatten bieden om de schoolloopbaan van hun kind te ondersteunen (bijv. huiswerk controleren, agenda controleren, goede studieomgeving voorzien, ...). Om dit te kunnen realiseren, wil de school zicht krijgen op wat de school en ouders precies **verwachten** van elkaar en welk **beeld** bij hen leeft over elkaar.

De school werkt al enkele jaren samen met het Onderwijscentrum Brussel, maar kreeg dit schooljaar een nieuwe **onderwijs-ondersteuner**. De coachingstool 'Samen met Ouders' fungeerde in school B als **uitgangspunt** voor alle coachingssessies. Zowel de onderwijs-ondersteuner van OCB als de GOK-coördinator van de school leidde de coachingssessies in goede banen.

De leden van het schoolteam vulden een online poll in uit de **module 'Sensibilisering'** om te weten hoe het schoolteam denkt over ouderbetrokkenheid. De resultaten van deze poll wijzen erop dat de school de ouders ziet als een evenwaardige partner. De school vindt het haar taak om een goede relatie op te bouwen met ouders en om extra moeite te doen om 'moeilijk bereikbare' ouders te betrekken. Toch vindt de school ook dat ouders te veel van haar verwachten. Over de rol die de leerling in de relatie tussen school en ouders moet krijgen, zijn de meningen verdeeld. Niet iedereen is ervan overtuigd dat de leerling een centrale rol dient te spelen in deze relatie. Om deze resultaten verder te verkennen, organiseerde de school ook een brainstorm (**module 'Inzicht'**) over de rollen die volgens het schoolteam de school en de ouders moeten opnemen. Dezelfde brainstorm (**module 'Inzicht'**) werd ook met de ouders gehouden tijdens een oudercafé. Zowel Franstalige als anderstalige en mondige als minder mondige ouders waren aanwezig tijdens dit oudercafé. Zij werden zowel in het Nederlands als het Frans aangesproken. Omdat de stem van de leerlingen niet mag vergeten worden, stuurde de school ook een online-enquête naar hen die peilde naar hun mening over de rollen die school en ouders mogen opnemen.

Omdat school B vorig schooljaar ook GOK-doorlichting kreeg van de **inspectie**, evalueerde de school alle bestaande acties m.b.t. ouderbetrokkenheid met een oefening voor het hele schoolteam (**module 'Actie'**). Ook de nieuwe kijk op ouderbetrokkenheid werd geïntroduceerd (**module 'Kennis'**) om op basis hiervan over de evaluatie van de bestaande acties te reflecteren (**module 'Evaluatie & Reflectie'**). Aan de hand van de oefeningen werd beslist om het infomoment aan het begin van het schooljaar anders aan te pakken, om de leerling meer te betrekken bij het oudercontact en om de leerkrachten meer te ondersteunen in het communiceren met ouders (bijv. via checklist). Verschillende schoolactoren waren betrokken in de oefeningen. Zowel oefeningen voor de **school**, de **ouders** als de **leerlingen** kwamen aan bod. Binnen de school werden er oefeningen gedaan met het **kernteam**, het volledige **schoolteam** en tijdens een **pedagogische raad**. De directie probeerde tijdens de coachingssessies aanwezig te zijn.

Het gebruik van de coachingstool in het traject van school B heeft ervoor gezorgd dat de school meer zicht heeft op de **rollen** die de school en ouders kunnen of moeten opnemen. School en ouders zijn het erover eens dat ouders geen vakinhoudelijke begeleiding hoeven te bieden aan hun kinderen (bijv. helpen bij huiswerk). Dit is een taak van de school. Wel wordt van ouders verwacht dat ze het huiswerk controleren, een rustige leeromgeving voorzien, leermateriaal voorzien, stimuleren en motiveren, ... Deze rolinvulling werd ook afgetoetst bij de leerlingen. Opvallend is dat de leerlingen over het algemeen vinden dat ouders voldoende doen om hun schoolloopbaan te ondersteunen. In vergelijking met de percepties van de school en de ouders zien de leerlingen een beperktere rol weggelegd voor de ouders in hun schoolloopbaan. Dit schooljaar (2014-2015) wil de school de bevraging bij het schoolteam, ouders en leerlingen vergelijken en gebruiken om haar acties en beleid op af te stemmen. Bovendien hebben de oefeningen op het vlak van 'evaluatie' de school alvast een duwtje in de rug gegeven om ook zelf meer **kritisch te reflecteren** over de eigen schoolwerking.

Scholen 'op de rails'

Deze bijdrage illustreert dat er een nieuwe manier van kijken naar ouderbetrokkenheid nodig is. Ouderbetrokkenheid in het secundair onderwijs is niet evident en de bestaande kaders en modellen vol- doen niet. Om scholen professioneel te ondersteunen, kan de coa- chingstool 'Samen met Ouders' nuttig en bruikbaar zijn. Zoals uit de twee schoolportretten blijkt, zijn verschillende trajecten moge- lijk met de tool. De tool wil secundaire scholen helpen in het sterker worden in hun school-ouderbeleid. Zo krijgen scholen het gevoel dat ze 'op de rails' zitten en niet langer 'vastzitten' wanneer het gaat over het bereiken en betrekken van ouders.

Celine MERTENS*, **Ruben VANDERLINDE****
& **Piet VAN AVERMAET***

* Steunpunt Diversiteit & Leren (www.steunpuntdiversiteit-leren), Universiteit Gent, Sint-Pietersnieuwstraat 49, 9000 Gent
(celine.mertens@ugent.be)

** Vakgroep Onderwijskunde, Universiteit Gent, Henri Dunantlaan 2, 9000 Gent & FWO Vlaanderen

BIBLIOGRAFIE

- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen M. & Oolbakkink-Marchand H. (2013). Leraren en ouderbetrokkenheid: een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrok- kenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen. *In opdracht van NWO/ PROO*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.
- Desimone, L. (2001). Linking parent involvement with student achievement: do race and income matter? *The journal of educational research*, 93(1), 11-30.
- Kyriakides, L. (2005). Evaluating school policy on parents working with their children in class. *Journal of Educational Research*, 98(5), 281-295.
- Menheere, A. & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Een litera- tuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ont- wikkeling van kinderen*. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding.
- Van de Craen, P. & Huyge, V. (1998). Het Nederlands van Franstaligen in het Brusselse Nederlandstalige basisonderwijs. *Brussel: VUBPRESS*, 149-166.
- VLOR (2011). *Gezin en school. De kloof voorbij, de grens gezet? Een verkenning*. Leu- ven/den Haag: Acco.

NOTEN

1. Het Onderwijscentrum Brussel (OCB) is een deskundige en professionele partner voor vorming en ondersteuning van schoolteams binnen het Nederlandstalig onderwijs in Brussel op het vlak van taal en meertaligheid, ouder- en buurtbe- trokkenheid, omgaan met diversiteit en Brede School (<http://www.onderwijscentrumbrussel.be/>). Het OCB is een operationele entiteit van de Vlaamse Gemeen- schapscommissie (VGC) (<http://www.vgc.be/>).
2. Wil je meer info over het conceptueel kader van ouderbetrokkenheid? Neem dan zeker een kijkje op http://www.diversiteitleren.be/sites/default/files/Van_Ei- land_Naar_Wij-land.pdf.
3. De online coachingstool kan je raadplegen op www.SamenmetOuders.be. Deze website kwam tot stand in opdracht van en in samenwerking met het Onderwijs- centrum Brussel.

‘Mama, papa, doen jullie mee?’

Groeien in Kuregem, een project waar ouder-kind-interactie voorop staat

Sigrid ARENTS

De groepswerking Amodoe is een van de centrale peilers van het project ‘Groeien in Kuregem’ (2012-2014) en richt zich tot aanstaande ouders en gezinnen met kinderen tussen 0 en 8 jaar. Deze groepswerking is geïntegreerd in het aanbod van het inloopteam Huis der Gezinnen. Na een korte situering van het Huis der Gezinnen en het project ‘Groeien in Kuregem’, staan we in dit artikel vooral stil bij de groepswerking Amodoe.

Kwart voor twee, de deurbel gaat. Lilian komt samen met Honest, een flinke kleuter, Blessing, een stille peuter, en Samson, een vrolijke baby, binnen. De kinderen zijn uitgelaten en vragen wat er vandaag op het programma staat. Ze kennen de weg en kunnen niet vlug genoeg boven zijn. Een tafereel dat zich nog meermaals zal herhalen. Mama’s verzamelen zich met hun jonge en minder jonge kinderen in de Amodoe-ruimte. Het materiaal staat klaar, maar de begeleidsters houden er nog even de spanning in. De kinderen kunnen eerst even vrij spelen: ze halen de blokken en het speelgoed naar boven en er wordt in boekjes gekeken. De ouders krijgen even de tijd om op adem te komen en een babbeltje te slaan. Een half uurtje later, na een korte voorstellingsronde, vertellen de twee begeleidsters wat er vandaag op het programma staat: “Samen bewegen”. Ze tonen de eerste twee oefeningen. Er is eerst nog wat schroom. Op de grond gaan liggen en rollen? Je helemaal uittrekken en je dan zo klein mogelijk maken? De ouders kijken eerst nog aarzelend toe. Maar het enthousiasme van de kinderen trekt hen al vlug over de streep. Ze rollen, rekken en strekken, en er wordt heel wat afgelachen. Na drie kwartier wordt de activiteit afgerond en wordt er nog wat nagepraat met de begeleidsters. We ruimen samen op en nemen afscheid. Tot de volgende keer!

Huis der Gezinnen

Het Huis der Gezinnen is al meer dan 10 jaar actief in de wijk Kuregem in Anderlecht. We richten ons tot alle Brusselse gezinnen, met bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare zwangere vrouwen en families met jonge kinderen. We bieden een divers, meertalig en vraaggestuurd aanbod op het vlak van preventieve en cultuursensitieve gezinsondersteuning. Dit krijgt concreet vorm in onthaal, individuele ondersteuning en groepswork.

Kuregem kent een zeer jonge bevolking, telt veel alleenstaande moeders en zeer grote gezinnen. Kuregem is een multiculturele wijk. We bereiken in onze werking overwegend etnisch-culturele minderheden, voornamelijk van Marokkaanse, Turkse en Centraal- of West-Afrikaanse origine. Kuregem behoort tenslotte tot een van de meest arme wijken van Brussel. Onze gezinnen worden vaak geconfronteerd met een grote kwetsbaarheid op verschillende domeinen (financiële problemen, preciaire woonsituatie, psychologische problemen, gezondheidsproblemen,...).

Het Huis der Gezinnen wil deze ouders een ruimte bieden waar ze bewust tijd kunnen maken voor zichzelf en hun kind(eren), een veilige en aangename plek waar ze met elkaar kunnen spelen, waar ze op een prettige, prikkelende en boeiende manier samen creatief bezig kunnen zijn, waar ze met elkaar kunnen communiceren in de eigen taal, maar even goed in aanraking komen met Nederlands en Frans, een plaats waar ze in contact kunnen komen met andere gezinnen en ervaringen kunnen uitwisselen en een plaats waar ze terecht kunnen met hun opvoedingsvragen.

Groeien in Kuregem

Het project ‘Groeien in Kuregem’ past in de initiatieven ‘Lokale Kinderarmoedebestrijding’ en wil een antwoord bieden op de vaststelling dat maatschappelijk kwetsbare gezinnen om verschillende redenen steeds minder toegang vinden tot het reguliere aanbod (kinderopvang, buitenschoolse activiteiten, vrijetijdsaanbod, enz.). Het kan gaan om financiële of culturele drempels of een plaats tekort. Ook meer praktische obstakels zoals beperkte mobiliteit of het feit dat kinderen binnen een gezin naar verschillende scholen gaan, of nog het gebrek aan informatie kunnen gezinnen verhinderen om deel te nemen aan bepaalde initiatieven. Heel wat kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen komen bijgevolg pas in aanraking met georganiseerde pedagogische groepsactiviteiten op het moment dat ze naar de kleuterschool gaan.

Ook tijdens deze vroegschoolse periode kunnen ouders opnieuw bepaalde drempels ervaren die de overgang van het thuis- naar het (voor)schools milieu bemoeilijken. Ze kennen of begrijpen het schoolsysteem niet of onvoldoende, en voelen zich er onvoldoende bij betrokken. De vaardigheden die kinderen thuis aangeleerd krijgen en de competenties die op school verwacht worden, sluiten onvoldoende op elkaar aan. Zowel bij ouders als bij de school heerst er vaak onduidelijkheid over elkaars waarden en normen, pedagogische wensen en handelingspatronen. Onbekend maakt nog altijd onbemind. Deze kloof is het sterkst zichtbaar bij gezinnen van etnisch-culturele minderheden.

In het project ‘Groeien in Kuregem’ proberen we de kloof tussen het thuis- en (voor)schools milieu een stukje te dichten. Hierbij richten we ons zowel op de ouders als op de professionals uit het voor(schools)milieu, die beiden een belangrijke rol vervullen in